

El Casal del Montgrí.

Notes i memòries

Joan Radressa i Casanovas

Retrospectiva

En iniciar-se la dècada dels anys seixanta, una nova generació començà a diferenciar-se del sistema cultural llavors vigent. A banda de la cultura de masses (cinema, ballables, revistes esportives i del cor, etc.), ben aviat coexistirien la línia oficialista basada en la imitació del centralisme (defensora de la llengua i cultura castellana) que, a casa nostra, només acceptava manifestacions de caire regional i folklòric, i en front anà sorgint un nou tipus de cultura, combativa, ansiosa d'una societat més moderna, que feia bandera de la llengua catalana i en tots els terrenys es manifestava amb noves inquietuds, encara que no puguem parlar d'un bloc homogeni en el variat conjunt de les seves manifestacions.

Entre 1960 i 1965 sorgiren exemples notables d'aquest nou tarannà: Raimon i la Nova Cançó, l'edició de llibres en català puja considerablement (uns 500 el 1965), neix la Institució Pedagògica Rosa Sensat i Òmnium Cultural, en el cinema destaca l'Escola de Barcelona, Ricard Salvat programa al teatre obres de Salvador Espriu, Mercè Rodoreda publica *La plaça del Diamant*, el Futbol Club Barcelona comença a recobrar connotacions extraesportives, les publicacions en català o bilingües guanyen considerable difusió: *Serra d'Or*, *Cavall Fort*, sobretot, i moltes de caràcter comarcal vinculades quasi sempre a l'Església; el *Correo Catalán* amb nous propietaris practica cada vegada més un periodisme innovador i catalanista. Aquesta

tendència assolirà cotes molt més altes a partir de 1965, malgrat patir entrebancs i sancions administratives.

A Girona es constata la mateixa tendència. En són bona mostra les classes clandestines de català, l'obertura de la llibreria Les Voltes, les Vetllades Literàries, el premi Bertrana, la revista *Presència*, que amb el pas del temps, junt amb *Canigó*, a Figueres, serien els màxims exponents de la nova inquietud cívica i cultural. A les poblacions més grans de les comarques s'anaven creant centres culturals, cineclubs i associacions que, en general, componien un nou panorama.

Malauradament, aquest ferment no havia quallat a Torroella l'any 1965, i la població vivia en un ensopiment general, la qual cosa motivà la coneguda sentència de Josep Pla: "Torroella és un poble mort". Sempre es repetia el mateix; l'Ajuntament organitzava ballades de sardanes per la Festa Major, Santa Caterina i poca cosa més; l'Enric Ferriol, amb un entusiasme inesgotable, anava empenyent les seves colles de sardanes; per la Festa Major apareixia el corresponent volum d'aquest Llibre, es presentava l'Exposició Col·lectiva d'Art Local i l'Agrupació Sardanista Vicenç Bou organitzava els balls; al llarg de l'any, a penes es programaven conferències llevat les que Mn. Josep Garrido organitzava per Pasqua a la sala d'actes de "la Caixa". Per regla general, el temps lliure s'emplenava amb el cinema, la televisió, el futbol i les tertúlies de cafè.

Dels orígens a l'aprovació dels Estatuts

El març de 1965, mossèn Isidre Garcia Ayala va prendre possessió com a nou rector de la parròquia de Sant Genís. Era persona de tarannà obert i un gran comunicador. Sensible a totes les manifestacions culturals i artístiques, li agradava la música i practicava el violí. En les seves converses solia fer esment de la poca

vitalitat cultural de la vila, cosa que li estranyava tenint en compte que Torroella -segons deia- era poble de músics i gent oberta.

Fruit d'aquestes converses, anà guanyant cos la idea que calia cercar alguna iniciativa cultural, i es pensava en la creació d'una entitat que ho aglutinés. El projecte no era fàcil, puix la vila patia una mancança d'infraestructures per realitzar actes dignes; calia crear de res una organització sòlida entre gent poc avesada a portar-ne la direcció i la resposta de les autoritats i vigilants de l'ordre era una incògnita.

A finals d'octubre, Mn. Isidre convocà una reunió al seu despatx per parlar-ne. Digué que calia posar mà a l'obra, que podríem disposar dels locals de la parròquia i que ajudaria en el que calgués. Allí mateix es va redactar un escrit on es convidava a una reunió a celebrar al cafè del Centre el dia 15 de novembre.

L'assistència fou bona i en general el projecte agradà. Un grup de persones, majoritàriament joves, acceptà de fer les primeres passes. Es creia que la millor manera de difondre la idea era convocar un acte que també servís per avaluar la resposta de la gent. El 16 de desembre es presentà al Cinema Montgrí la pel·lícula *Els quatre-cents cops* de François Truffaut, en sessió de cinefòrum, dirigida per Narcís Jordi Aragó. La nombrosa assistència i bona acollida del públic ens animaren a prosseguir.

A les reunions que celebràvem cada setmana al cafè del Centre vingué més gent; alguns, com els senyors Ricard Marull i Àlvar Geli, aportaren la seva experiència de l'Ateneu Montgrí. El cafeter, Sr. Ricard, també s'acostà al grup i, malgrat que sempre llegia novel·les amb gran concentració i sostenia un cigar apagat als llavis, quan li agradava un tema donava el seu parer; només el molestava que acabéssim més tard de les dotze de la nit, cosa que solucionava tot fent-se l'adormit i deixant de posar

llenya a l'estufa; llavors, el fred d'hivern ens feia plegar.

Durant els primers mesos, participà alguna vegada a les reunions el jove tinent de la Guàrdia Civil Sr. Gil Sánchez Valiente Portillo. Es sospitava que venia a controlar, però com que era una persona simpàtica i intel·ligent actuava com un més de la colla. Marxà aviat de la vila i no vam saber res d'ell fins a la seva participació en l'assalt al Congrés dels Diputats, el 23 de febrer de 1981; havia fugit de l'edifici del Congrés amb una maleta i s'havia traslladat a Londres. Sempre s'ha mantingut l'interès de conèixer la documentació que portava així com el paper que va tenir en aquell intent fallit.

Inauguració del monument a Mn. Francesc Viver. En la fotografia es pot veure a Mn. Isidre Garcia, un dels artífexs del desvetllament cultural de la vila. (Foto J. Bosch)

A l'inici, interessava més cohesionar el grup que portar a terme moltes activitats. Les reunions sovintejaven, però més aviat eren tertúlies en què s'anava programant algun acte. Molts novinguts ajudaren a crear un ambient distès i plaent. Aviat s'incorporaren en Joan Pujol, l'Enric Vilà i en Lluís Grau Capdeferro, tres músics que havien rodat món i que no acabaven mai les anècdotes; més tard vingué en Josep Bofill Lleras, sempre carregat d'idees i projectes, amb la seva habilitat a portar la con-

trària; en Francesc Batlle Forcada passava llargues estones escoltant sense obrir boca, però en acabar la reunió agafava protagonisme, explicava acudits o vivències i acabava distribuint caramels per a tothom. Així, podríem parlar de molts altres.

Fins al 1970 els actes públics realitzats no passaven de mitja dotzena l'any, però més tard ja es programaven actuacions cada mes. Eren variades i algunes s'anaren repetint, com les sessions de cinefòrum, els concerts de Nadal, la setmana de Sant Jordi, les excursions, etc.

La gent ens coneixia com L'Agrupació Esplai, però el cert és que no estàvem legalitzats i això òbviament creava problemes. Consolidada la tasca, ens decidírem a formar una associació sota el nom de Casal del Montgrí, i vam signar l'acta fundacional el dia 11 de juny de 1974. Malgrat que els Estatuts sofriren retallades en el tràmit administratiu davant el Govern Civil, el més important fou que s'acceptà la possibilitat de crear seccions, cosa que facilità el ràpid naixement de noves iniciatives. Fou una llàstima el veto de la secció juvenil que s'havia projectat, invocant que es donaria participació a nois menors d'edat.

L'aprovació de l'entitat i els Estatuts es rebé amb molta alegria. A la reunió en què es donà a conèixer la notícia tothom deia la seva. Com que els Estatuts establien que cada soci tindria un vot, algú va proclamar: "ara ja som demòcrates", i un altre afegí: "i pacífics", fent al·lusió a un article on es deia que podríem organitzar la pràctica de tota mena d'esports, a excepció de la boxa i l'anomenada lluita lliure. Els objectius de l'associació eren els propis dels antics ateneus: promoció de la cultura, l'art, la formació, l'esport, el lleure, etc., en les seves més variades manifestacions.

De bell antuvi pensàrem a dissenyar un escut propi. Es convocà un concurs i s'escollí el que havia presentat en Francesc Batlle i

Lloret. Més tard, es creà la Medalla del Casal, destinada a distingir fets d'especial relleu dins el municipi. Es concedí al Sr. Marcel·lí Audivert amb motiu de publicar el llibre *L'Estartit i les Medes*, i també a la cobla Els Montgrins en commemorar els noranta anys de la seva fundació. En diverses ocasions es parlà d'adoptar un himne, però la idea mai prosperà.

Vida social. Els socis i les juntes directives

La nova estructura del Casal imposà l'elecció de les juntes directives, segons el reglament intern aprovat. Els càrrecs tenien una durada de dos anys i les juntes es renovaven parcialment cada anualitat. En la següent relació figuren les successives juntes en cada elecció de president, i consten entre parèntesis els canvis efectuats en l'any següent.

Elecció del 14 d'octubre de 1974

President: Joan Radressa Casanovas

Sotspresident: Francesc Batlle Lloret

Secretari: Ramon Esquena Romaguera (Xavier Mundet Tarrés)

Tresorer: Xavier Mundet Tarrés (Josep Bofill Lleras)

Vocal 1r: Isidre Garcia Ayala

Vocal 2n: Salvador Comalada Puigdevall

Vocal 3r: Enric Vilà Armengol

Elecció del 25 d'octubre de 1976

President: Joan Surroca Sens

Sotspresident: Francesc Batlle Lloret (Joan Font Teixidor)

Secretari: Xavier Mundet Tarrés

Tresorer: Josep Bofill Lleras (Anna Valentí Costa)

Vocal 1r: Albert Bou Vilanova

Vocal 2n: Plàcid Fernández Mateu

Vocal 3r: Josep Lloret Collell

Elecció del 10 de novembre de 1978

President: Josep Lloret Collell

Sotspräsident: Joan Font Teixidor

Secretari: Xavier Mundet Tarrés

Tresorer: Anna Valentí Costa (Joaquim Baquer Badresa)

Vocal 1r: Joan Massot Kleiner (Jordi Llenas Deu)

Vocal 2n: Pere Pujol Causa (Josep Ferrer Cama)

Vocal 3r: Josep Riera Torrent

Elecció del 5 de desembre de 1980

President: Joan Radressa Casanovas

Sotspräsident: Joan Font Teixidor (Vicenç Bou Vilanova)

Secretari: Xavier Mundet Tarrés (Xavier Darné Gómez)

Tresorer: Joaquim Baquer Radresa (Joana Darné Maspoch)

Vocal 1r: Dolors Figueres Pi

Vocal 2n: Rosa Rotllant Granero

Vocal 3r: Joaquim Radresa Fonts

Elecció del 21 de febrer de 1983

President: Xavier Mundet Tarrés

Sotspräsident: Josep Vila Bonany

Secretari: Josep Bofill Lleras

Tresorer: Joana Darné Maspoch

Vocal 1r: Roser Benet Pugès

Vocal 2n: Martí Cruset Duñach

Vocal 3r: Josep Quer Fusté

Elecció del 29 de maig de 1985

President: Martí Cruset Duñach

Sotspräsident: Joaquim Baquer Radresa

Secretari: Xavier Mundet Tarrés

Tresorer: Joana Darné Maspoch

Vocal 1r: Francisco Martínez Muñoz

Vocal 2n: León Martínez Muñoz

Vocal 3r: Joaquim Castells Bofill

Vocal 4t: Josep Bosch Castelló

També formaven part de les juntes els presidents de les seccions, així com el delegat del Butlletí.

A partir de la darrera votació, la junta escollida, juntament amb altres col·laboradors, han mantingut l'activitat del Casal fins als nostres dies.

Cal consignar que molts socis han col·laborat activament en la feina del Casal sense formar part de cap junta. Ben aviat l'afiliació de socis anà en augment i, al cap de quatre o cinc anys de la constitució, l'entitat ja passava dels tres-cents.

Les reunions de la Junta Directiva eren obertes a tots els associats, els quals podien assistir-hi i exposar el seu punt de vista sobre els temes a tractar. Tothom rebia a casa seva informació puntual sobre els actes programats. Per a ells es preparaven esdeveniments i festes populars, com les castanyades a la tardor, la revetlla de Sant Joan, etc. Anualment eren convidats a una diada de germanor a Santa Caterina; en una de les quals (1983) es plantaren els tres xiprers joves encara presents a la plaça de l'ermita. En algunes festes s'organitzaven passejades matinals per conèixer millor l'entorn. Es disposava d'una modesta biblioteca que prestava llibres i revistes; el seu fons provenia en bona part de cessions de la Generalitat i dels hereus d'Alexandre Deulofeu; també es podia accedir als treballs presentats als concursos literaris.

Periòdicament es publicava un butlletí informatiu on tothom podia col·laborar. En cada número s'inseriren treballs de tota mena i també es relacionaven les activitats del Casal i de les seccions. Normalment hi escrivien els socis i gent del municipi, però també hi figuraven escrits de gent més apartada com Eugeni

Molero, Joan M. Puigvert, Joaquim Armengol, Iver Romero, Josep Capdevila i Serra, Narcís Pijoan, Josep Molinas, Josep Pereña i altres. Els exemplars es poden consultar a Can Quintana i a l'arxiu del Casal.

Exemplar del
Butlletí Informatiu

La manca d'un estatge adient sempre ha limitat la vida social de l'entitat. Un bon col·laborador recordava que era un casal sense casa. En deixar el cafè del Centre, les reunions de la Junta s'han celebrat successivament a l'Esplai, al bar Stop, al bar d'en Ramon Alió, al convent dels Agustins i, finalment, al pis del Cinema Montgrí.

Francesc Viver, Pere Blasi, Salvador Dabau. Tres referents

L'activitat que portava a terme el Casal no era nova al municipi. Fins a l'inici de la Guerra Civil l'Ateneu Montgrí i les persones del seu entorn van fer una gran obra anàloga a la del Casal.

Moltes vegades havíem fet referència a tres persones, totes vingudes de fora, que ben aviat s'integraren al poble i deixaren aquí, no sols el segell de la seva activitat professional, sinó també l'empremta d'un desvetllament cultural i cívic de la vila. Estàvem en el deure de proclamar-ho.

El 9 de desembre de 1973, el Casal del Montgrí organitzà una diada d'homenatge i record a Mn. Francesc Viver, sacerdot generós, poeta premiat, educador, dinamitzador cultural, persona molt recordada. L'acte central consistí en la inauguració del monument situat al passeig de l'Església, obra de l'escultor Josep Mundet i Tarrés. La jornada comptà amb una exposició molt visitada on s'aplegaren fotografies, escrits, objectes personals i altres de l'homenatjat. La Coral Flòvia, de Torelló, oferí un variat repertori. Els Montgrins interpretaren una audició de sardanes, en la qual s'estrenà la peça titulada *Sant Genís de Torroella* que l'Enric Vilà dedicà a Mn. Viver. Assistiren moltes persones, algunes vingudes de Torelló, entre elles el nou bisbe de Girona, Dr. Camprodon, el qual oficià la missa amb acompanyament coral.

El 14 de novembre de 1982 es commemorà el Sr. Pere Blasi i Maranges, pedagog reconegut, geògraf, polític, promotor de prestigiosos actes culturals a la vila. Amb motiu de la diada veia la llum la publicació del Casal *Evocació i semblança de Pere Blasi* on es recullen treballs dels senyors Heribert Barrera, Pere Castells, Pere Climent, Josep Quer i Àngels Solés, Lluís Sorribes, Rafael Battestini, Josep Clara, Salomó Marqués i Lluís Solé Sabarís. Els actes consistiren en una recepció de les autoritats i la Junta del Casal, amb una interpretació musical a càrrec de Pepita Bruguera acompanyada al piano pel mestre Lluís Albert; descobriment d'una placa commemorativa per part de l'Ajuntament; audició de sardanes; exposició sobre la vida i obra de Pere Blasi a la capella de Sant Antoni, i acabament amb un dinar de germanor.

Quant al Sr. Salvador Dabau, aquest era més jove, residia a Girona i rebia informació de la tasca del Casal. En diverses ocasions se'l convidà a impartir alguna audició i també donà un curset sobre "Actituds davant les audicions musicals". Formà part cada any del jurat del concurs literari. El 2002, pocs mesos abans de morir, els antics alumnes i amics li oferiren un homenatge i es col·locà una placa en record al convent dels Agustins, edifici on havia passat més de vint anys dedicat a l'ensenyament.

La llengua catalana

Els guanyadors de la Guerra de Successió eren conscients de l'estret lligam entre nació i llengua. En el conegut informe de José Patiño i Rosales, es parlava així dels catalans:

"Son apasionados a su patria, con tal exceso que les haze transtornar el uso de la razón, y solamente ablan su lengua natiba..."

Havia iniciat una llarga persecució per limitar l'ús de la llengua catalana o, encara, per eliminar-la. Quan el Casal del Montgrí començava la seva singladura, l'escola era un agent castellanitzador, complementat amb nombroses disposicions legals i administratives.

De bon antuvi el Casal anà incrementant l'ús del català en els escrits, publicitat i publicacions en general, fins a fer-ne llengua exclusiva poc més tard.

Es plantejà la necessitat d'organitzar cursos de català, els quals ja es feien en altres indrets. El principal problema consistia a oferir un bon mestre. Ens assabentàrem, casualment, que una professora d'antany prenia residència a la Bisbal d'Empordà. Visitarem la Sra. M. Àngels Colubret i la nostra proposta fou acceptada amb entusiasme, atès que podia reprendre la seva

vocació, interrompuda a la Guerra Civil. Així, el 2 de gener de 1975 s'iniciava el primer curset amb 70 alumnes inscrits i d'una durada de quatre mesos. En seguiren molts altres amb la mateixa professora i, més tard, també impartiren classes els socis senyors Albert Bou i Roser Benet.

Amb l'objectiu d'estimular l'escriptura en català es convocaren uns quants concursos literaris amb la participació, per separat, d'escolars i de persones adultes.

El Casal del Montgrí es mostrà sempre amatent a avalar qualsevol iniciativa a favor de la llengua i cultura d'aquí. S'adherí al Congrés de la Cultura Catalana, així com a la Crida en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalana. El 23 d'abril de 1976 tingué lloc una vetllada que celebrava el naixement del diari *Avui*.

Conferències, cures, exposicions, debats i més!

Tota entitat cultural ofereix actes de divulgació. Donades les limitacions d'espai, en el treball és impossible inventariar les conferències programades pel Casal del Montgrí, sobre tota classe de temes. Vingueren a Torroella conferenciant de renom; esmentem Manuel Bonmatí, Joaquim Dispès, Joan Cals, Pere Thió, Frederic Foerster, Josep Pereña, Jaume Sobrequès, Jaume Guillaumet, Eudald Carbonell, Lluís M. Xirinachs, Fèlix Cucurull, Joan Badia Homs, Joaquim Nadal, Montserrat Roig, Maria Àngels Anglada, Esteve Albert, Salomó Marquès, Narcís Jordi Aragó, Miquel Strubell, Francesc Vicens, Lluís Racionero i molts d'altres. El 19 d'octubre de 1979, el Casal del Montgrí tingué l'honor de presentar el conseller de Cultura i Ensenyament de la Generalitat, Sr. Pere Pi-Sunyer, que dissertà sobre l'epígraf "Realitzacions i perspectives de la política d'Ensenyament i Cultura de la Generalitat".

Conferència de Lluís
Racionero amb motiu de la
publicació del seu assaig
Del paro al ocio.
(Foto Casal del Montgrí)

La difusió cultural s'ha fet per molts altres mitjans. Recordem els recitals de poesia catalana a càrrec de Núria Candela o el de M. Dolors Duocastella consagrat a Garcia Lorca, així com al *Llibre de Sinera* amb poemes de Salvador Espriu, musicats per Mercè Torrent, amb intervencions d'Anna Ricci, Núria Feliu, Marina Rossell i el quartet vocal Scherzo.

Hi ha hagut cursets per a tothom: de jardineria, de com fer pessebres, d'art romànic, de música, de cuina, de l'art del bricolatge, etc. Destaquem el curs iniciat a principi de 1982 sobre divulgació i estudi dels ocells de l'Empordà, a càrrec de Jordi Sargatal, Rosa Llinàs, Francesc Giró i Josep Capdevila.

Tampoc oblidem les exposicions d'art local per la Festa Major (que encara es mantenen), les dedicades a les plantes i flors, a l'utillatge agrícola antic, a l'humor gràfic, al llibre català, a la premsa de l'Empordà, a l'agricultura local, a l'escriptora Víctor Català, a Jacint Verdaguer i a les altres. Quan es preveia una participació massiva de públic, es programaven col·loquis i debats, com el dedicat a Joan Alsina o els relacionats amb la campanya "Salvem el Ter".

A la tardor de 1977 s'iniciaven les gravacions sobre història local del segle XX amb intervencions dels senyors Joan Batlle, Isidre Hereu, Joan Lloret, Josep Romaguera, Joan Sureda i Pere Sureda, els quals s'esplaiaren tot contant records i vivències.

Tingueren èxit les tertúlies en què intervenia algun personatge notori. Una de les més interessants i divertides fou la que protagonitzà el Sr. Antoni de Senillosa, el qual feia pocs mesos havia presenciat en el Congrés dels Diputats els fets del 23 de febrer de 1981. Preparà l'acte en Josep Bofill; aquest informà a la Junta que, al seu parer, el Sr. Senillosa no cobraria, però, potser per la manera d'exposar-ho, motivà diferents reaccions. Així el dia i hora de la tertúlia, el president del Casal portà el talonari per satisfer els honoraris i quan anava a demanar l'import (una vegada acabat l'acte), va aparèixer de sobte la tesorera del Casal amb una caixeta de pomes a les mans i, anticipant-se, digué: "Sr. Senillosa, com que no vol cobrar, almenys accepti aquestes pomes de Torroella". Al final, doncs, va cobrar en espècies.

Divulgació musical. La sardana

El 1970 s'iniciaren els concerts de Nadal que han continuat cada any. Llavors no era usual celebrar concerts dins els temples, però Mn. Isidre Garcia veia clar que la parròquia devia servir al poble i, davant la manca de locals idonis, no posà inconvenient a utilitzar l'església de Sant Genís. De bon antuvi s'escolliren formacions prestigioses, ben acceptades pel públic. Segons un ordre cronològic, esmentem les actuacions de l'Orfeó Cants de Pàtria, el Quartet Ciutat de Barcelona, la Capella Polifònica de Girona, l'Orfeó Laudate, el Quartet Tarragó, la Cobla Montgrins, la Cobla Caravana, el Cor Madrigal, l'Orfeó Gracienc, l'Orquestra de Cambra de Perpinyà, la Cobla Ciutat de Girona, la Coral Càrmina, etc.

També s'organitzà algun concert en altres dates. L'Orquestra de Cambra de Girona ens visità unes quantes vegades i també ho feren formacions de prestigi internacional, per exemple la Coral de Gdansk (Polònia), la Coral Vándor Sandor (Hongria) o l'Orquestra de Cambra Franz Listz, de Budapest. Al principi de 1981, la gestió de l'activitat musical ja es lliurava a mans del grup local de Joventuts Musicals, que es constituí també com a nova secció del Casal. Així iniciava la seva singladura un col·lectiu que continua donant prestigi a la música i al municipi, sota la direcció de Josep Lloret i les successives juntes.

Tampoc s'oblidà el cant coral. Es va promoure la formació de la Coral Infantil Montgrí que l'any 1976 ja actuava sota la batuta de Salvador Comalada, de 14 anys; prodigaren les actuacions per diverses comarques on foren rebuts amb admiració per la seva joventut i el bon nivell.

Ben aviat es va impulsar la sardana en l'àmbit local. Es programaren audicions en festes, actes singulars o aprofitant els assajos d'Els Montgrins a casa. S'homenatjà Vicenç Bou i Joaquim Vallespi, així com la cobla Els Montgrins amb motiu del seu 90è aniversari. Conjuntament amb l'Obra del Ballet Popular es va editar un disc amb sardanes vuitcentistes, dins la col·lecció "Clàssics de la Sardana".

L'octubre de 1971, el mestre Lluís Albert va presentar i comentar, al llarg de diverses sessions, una selecció musical amb obres de tota la història de la sardana, des de les sardanes curtes i el contrapàs (s. XVIII) fins als autors moderns. Entre moltes altres es pogueren escoltar composicions de Pere Rigau, Joaquim Vallespi i Vicenç Bou, i també alguna procedent de l'arxiu de l'antiga cobla torroellenca d'en Miquel Gich.

Per la Festa Major de 1973, el Casal del Montgrí presentà a la

plaça de la Vila una recuperació del contrapàs i la sardana curta, commemorant el cinquantè aniversari que s'havien ballat per última vegada al nostre municipi, gràcies a l'Ateneu Montgrí per iniciativa del Sr. Salvador Raurich. La direcció fou del mestre Lluís Albert i els assaigs, a càrrec de l'Enric Ferriol, Àlvar Geli i Xavier Mundet. La preparació fou complexa; calgué formar una cobla de l'època, la qual disposava d'un cornamusaire, músic desaparegut de les nostres contrades un segle enrere; per sort, es localitzà un policia a Barcelona que, provinent de Galícia, tocava la gaita i a més era una persona oberta i disposada a col·laborar; no posà inconvenient a cofar-se amb la típica barretina vermella. L'Enric Ferriol i els dansaires aprofitaren l'oportunitat per formar un esbart sota el nom de Contrapassaires de Torroella, que mantingueren sempre el contrapàs en el repertori.

Restauració del contrapàs,
l'any 1973
(foto Casal del Montgrí)

Al final de 1974 es creà la secció Foment de la Sardana, presidida per l'Enric Vilà, entitat que gestionava les audicions i els cursets. Va promoure una cobla d'aficionats nova de trinca per actuar a la localitat; però al poc de començar, s'hagué de legalitzar com a cobla professional, per pressions dels organismes

del ram, i així va néixer la cobla Foment de la Sardana que s'estrenà el 4 de gener de 1976.

No s'havia oblidat tampoc la llavor fresca de la Nova Cançó catalana; s'oferiren així concerts a càrrec de Joan Isaac, Marina Rossell i Josep Tero.

Teatre, cinema, projeccions

Mai s'ha tingut una agrupació teatral pròpia. Al començament era difícil fer res en aquest àmbit, ja que no existia un local adequat al municipi. Més tard anaren millorant les infraestructures culturals i de tant en tant es podia oferir alguna funció. Així assistírem a la representació de *Terra Baixa* i *Com si fos un tros de vida* a càrrec del Grup de Teatre de Vidreres, *Calígula* pel TEI de Banyoles, *Aterratge Forçós* a càrrec del Grup Focus de Terrassa, *Ricard III* pel Grup Inteatrex, entre altres.

Contràriament, les sessions de cinefòrum foren freqüents gràcies a la col·laboració del propietari del Cinema Montgrí i eren un mitjà idoni per discutir sobre temes diversos i divulgar el cinema. Vingueren els presentadors habituals de Barcelona: Pere Ignasi Fages, Josep M. López Llaví, Manuel Muntaner, Joan Enric Lahosa, Josep M. Caparrós, entre altres, així com els gironins Narcís Jordi Aragó, Narcís Pijoan i Jaume Reixach. Probablement la pel·lícula que despertà més interès fou *L'Evangeli segons Sant Mateu* de Pier Paolo Pasolini, en part per l'assistència del protagonista Enrique Irazoqui, que llavors feia el servei militar a Sant Climent Sescebes; després de moltes gestions, els militars li donaren permís per assistir-hi, cosa difícil ja que Irazoqui era marxista i durant el servei militar va ésser castigat amb acusació d'haver participat en una pel·lícula de propaganda comunista. L'activitat que realitzàrem en el camp del cinefòrum assolí cert prestigi, fins i tot fórem convidats a presentar alguna pel·lícula en altres localitats com Verges i Palamós.

També es visionaren films d'aficionats locals i de la comarca, així com obres premiades de Josep Casas, Tomàs Malloll, Joan Baca Pericot i dels socis de l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Girona i Província. A petició del públic haguérem de repetir la projecció de la pel·lícula *Torroella Artística i Monumental*, produïda per Josep Dalfó.

Des de l'any 1976 s'ocupà del cinema una nova secció del Casal, el Cine Club Torroellenc. El 26 d'octubre de 1983, el Departament de Cinematografia de la Generalitat li concedí el premi al millor cineclub de Catalunya.

Moltes vegades es passaven diapositives o altres projeccions sobre temes d'interès local o general comentades pels seus autors. Podem inventariar, entre altres, els que feien referència a la sardana, al Canadà, al fons submarí de les illes Medes, a la URSS, a la Nova Cançó, als darrers anys de la vida de Víctor Català, als ocells, al terme de Torroella, a Pau Casals, al patrimoni monumental de l'Alta Garrotxa, al delta de l'Ebre, a les esglésies romàniques del Baix Empordà, als nostres boscos, al Nepal i visions de l'Alt Empordà.

Inquietud pel medi natural

Els primers anys del Casal van córrer paral·lels al sorgiment d'un fenomen alarmant: la progressiva destrucció de sòls i vegetació, així com la contaminació de rius i aqüífers en general. Per les característiques del nostre terme municipal, era una qüestió que ens afectava d'una manera especial i, per tant, exigia un posicionament ferm.

El Casal es va adherir a diverses campanyes a favor del medi natural, i el 1975 va llançar un crit d'alerta quan la premsa consignà que l'Ajuntament de Torroella es plantejava la cessió de

terrenys de la muntanya Gran a favor del Reial Automòbil Club de Catalunya amb la finalitat de construir-hi un gran circuit de proves automobilístiques, amb una llargada de cinc quilòmetres.

Es va treballar amb el nombrós grup de persones i entitats que signaren el Manifest de les Gavarres on es sol·licitava la declaració del Montgrí com a parc natural.

Tots recordem la progressiva contaminació del Ter. L'aigua havia agafat un color fosc, desprenia males olors i una capa d'escuma baixava riu avall. La previsible tragèdia es va consumir el 16 de juliol de 1976; els peixos suraven morts a la superfície de les aigües emmetzinades. Aquesta situació creà un estat d'alarma general, sobretot entre els pagesos i pescadors (els més afectats). La junta del Casal convocà una reunió d'urgència i, davant la gravetat dels fets, acordà tres accions a realitzar:

1.- L'organització d'un debat sobre la problemàtica del Ter que es portà a terme amb gran assistència de públic.

2.- L'inici d'una campanya per protegir el riu, sota el lema "Salvem el Ter". Prop de 100 entitats enviaren adhesions. Entre tots plegats s'acordà de constituir la Comissió de Defensa del Ter, dedicada a desvetllar la conscienciació popular i fer pressió a les autoritats i organismes oficials.

3.- La convocatòria d'una manifestació pels carrers de Torroella, amb arribada a la plaça de la Vila. S'acabava d'aprovar la Llei de 29 de maig de 1976, que permetia manifestar-se si el Govern Civil no ho prohibia expressament amb una antelació de cinc dies naturals, prèvia presentació d'una sol·licitud d'acord amb els requisits legals. La manifestació tingué lloc el dia 7 d'agost a la tarda. Prop de 4.000 persones mostraren la seva indignació i exigiren responsabilitats per l'estrall ecològic, i demanaren un

riu ple de vida. El ressò sobre l'opinió pública fou extraordinari i tant els diaris com les revistes en parlaren a bastament.

La manifestació del Ter arriba a la plaça de la Vila.
(Foto Casal del Montgrí)

La necessitat de conservar el paisatge, evitar la degradació i ordenar el creixement de la Costa Brava va donar peu al fet que la revista *Presència*, l'estiu de 1975, demanés col·laboració per iniciar un ampli debat. En la mateixa línia es pronunciava el *Correo Catalán*. La crida rebé moltes adhesions i es constituí una Comissió Executiva formada per la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat Autònoma de Barcelona, la revista *Presència*, l'Equip de Treball "Problemàtica territorial de la Costa Brava", la Comunitat Turística de la Costa Brava, la Ponència de Turisme del Congrés de Cultura Catalana, el Casal del Montgrí, les cambres oficials de Comerç i Indústria de Girona, Palamós i Sant Feliu de Guíxols. Una vegada fixats els objectius, els mesos d'abril i maig de 1976 es celebraren col·loquis a deu pobles del litoral que ajudaren a concretar el temari. Les sessions del Debat Costa Brava tingueren lloc a partir del 20 de novembre del mateix any a Platja d'Aro, Sant Feliu de Guíxols, Roses, Torroella de Montgrí, Palamós, Lloret de Mar i Girona.

El Debat Costa Brava al
Cinema Montgrí
(foto Josep Casadellà)

El Casal del Montgrí preparà amb tot detall els actes de Torroella, als quals assistiren unes 400 persones. La revista *Presència* deia a grans titulars: “Les sessions de Torroella de Montgrí han estat les que han aconseguit fins ara una més nombrosa i activa participació”. I en el pròleg del llibre on es reco-lliren les ponències, comunicacions i documents de les jornades es ressaltava: “... El Debat Costa Brava va assolir el moment de màxima participació popular els dies 4 i 5 de desembre al Cinema Montgrí de Torroella de Montgrí, on les sessions varen trobar el marc de tres exposicions que recollien l’arquitectura de la població, els aiguamolls empordanesos i la desfeta ecològica del Ter...”.

Festa de l’arbre a Santa
Caterina
(foto Casal del Montgrí)

Un municipi, un país

La cerca d'un concepte ampli de cultura comporta assolir un compromís cívic. El Casal sempre tingué vocació per Torroella i un deure de fidelitat amb Catalunya.

Preocupava l'espai físic del municipi i volíem donar-lo a conèixer. Alguns dies festius es feien passejades pels llocs més característics del terme o per indrets poc coneguts; a la primavera s'organitzava la Festa de l'Arbre; per Nadal es portava el pessebre al mont Pla; cada any s'emprenia la Marxa del Montgrí, amb un recorregut d'uns vint-i-cinc quilòmetres, que proporcionava una visió del conjunt; s'organitzaven recorreguts incògnita que permetien tenir millor idea de les nostres coses; es pujava a peu al monestir dels Àngels des d'on hom divisava l'entorn; també es feia aquest recorregut amb bicicleta per la diada de la Festa del Pedal. Així es creà una nova secció, el Grup de Muntanya, per fomentar l'excursionisme.

Es proclamà la necessitat de conservar el patrimoni arquitectònic torroellenc, en especial l'eix format pel carrer de l'Església i carrer Major. A petició del Casal, l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes va dictaminar sobre el precari estat del castell del Montgrí i va demanar una actuació ràpida i eficaç a fi de deturar el procés de degradació que patia.

Tingueren lloc nombroses conferències i projeccions que versaren sobre la història i el present de la vila. Periòdicament es programaven els anomenats Debats Torroellencs en què després d'una exposició del tema, cadascú opinava i expressava el seu punt de vista. Es va discutir sobre l'economia local, les Medes, l'esport, la cultura, el comerç, el pla d'urbanisme, etc.

Com que no desitjàvem deixar de banda els torroellencs que vivien fora, cada dos anys es convocaven a passar una jornada entre nos-

altres. El Dia del Torroellenc resultava sempre emotiu; es preparava una recepció als assistents, un dinar de germanor i altres actes. Sempre hi havia un convidat especial que dissertava sobre els seus records i vivències; entre altres hi hagué Marcel·lí Audivert, Joan Pericot, Jaume Bassa, Ricard Viladesau i Josep Molinas.

També es pensà en la mainada, l'avenir humà del municipi. Per la Festa Major s'organitzaven festivals infantils al camp de futbol i més tard es contractaren animadors per modernitzar els espectacles infantils. Es va promoure la Festa de l'Home dels Nassos pel darrer dia de l'any; el Sr. Freixes transformà un vell cap gros en una figura ben característica dotada d'un nas monumental. La primera vegada, l'Home dels Nassos va davallar del passeig de l'Església a la plaça de la Vila muntat en un carret que tirava un burro; curiosament, en iniciar el camí pel carrer de l'Església el ruc s'aturà de sobte i no hi hagué manera de moure'l; localitzat el Sr. Salvi Riera, propietari de l'animal, digué que l'espan-taven les reixes clavades a terra i, com havia fet altres vegades, li tapà els ulls amb un sac i s'arribà tranquil·lament a plaça on tothom s'esperava per iniciar la festa. Més endavant ja s'ocuparia d'aquestes activitats el grup local del moviment Rialles, que es creà com a secció del Casal.

El Casal porta el pessebre
al mont Pla.
(Foto Casal del Montgrí)

Es commemoraven les festes catalanes. Per Sant Jordi es vivia tota una setmana cultural. La revetlla de Sant Joan s'iniciava amb la recepció de la Flama del Canigó. Per l'Onze de Setembre es commemorava la Diada amb actes escaients.

Amb l'objectiu de conèixer el país, es practicà l'excursionisme cultural per diverses comarques de Catalunya. També es visità la Catalunya Nord i Occitània, sortides amb molta acceptació, que van emplenar fins quatre autocars. Les excursions es preparaven amb detall; un grup de socis les feia prèviament a fi d'oferir una organització acurada i disposar de bons guies. El dia de l'excursió, de retorn a casa, es feia parada i el Casal offeria menjar i garnatxa en abundància, que encenia tant l'optimisme que tothom acabava content.

Les relacions amb les autoritats

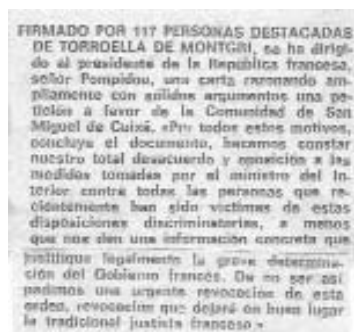
El Casal del Montgrí s'ha caracteritzat continuadament per la seva independència, cosa que no ha impedit mantenir relacions correctes amb l'Ajuntament. L'alcalde Sr. Joaquim Vergés estava il·lusionat amb la tasca portada a terme i mai va regatejar elogis, fins i tot va impartir una conferència sobre Joan Maragall dins un conjunt d'actes del Casal. El seu successor, el Sr. Ramon Ferrer, fou soci fundador del Casal. La mateixa bona relació ha existit amb els alcaldes de la democràcia, etapa en què es concedí la Medalla del Montgrí a l'entitat.

Quant al Govern Civil, es topà amb el principal obstacle el gener de 1977 en la programació d'un cicle de conferències sota el títol "Alternatives Polítiques per a Catalunya" que pretenien oferir una informació neutral sobre el moment polític que es vivia. Havien d'intervenir els senyors Joan Raventós, Miquel Coll i Alentorn, Jordi Solé Tura, Josep Pallach, Jordi Pujol i Jordi Tries Sagnier, tots d'ideologia diferent. El Govern Civil prohibí la con-

ferència de Jordi Solé Tura i, malgrat que la resolució fou recorreguda per la via administrativa, es va ratificar la decisió. Davant aquest impediment, la Junta del Casal suspengué el cicle sencer atès que no es donaven les condicions en què s'havia plantejat.

Amb motiu d'haver expulsat el govern francès dos monjos montserratins de la comunitat de Sant Miquel de Cuixà, va néixer un moviment de protesta tant al Roselló com al Principat. Així, el Casal va adreçar una carta al president Sr. Pompidou, de la qual se'n va fer ressò *La Vanguardia*. Per aquesta raó fórem cridats al Govern Civil i un policia ens donà una versió particular dels fets i ens aconsellà que ens dediquéssim "al sano folklore, que en Cataluña es muy rico" i no imitéssim els capellans que, en lloc de predicar sobre sant Pau, fan altres coses no tan escaients.

En escasses ocasions alguna parella de la Guàrdia Civil va assistir a les conferències. Solien presentar-se puntualment, vestits d'uniforme i acostumaven a situar-se a les primeres files; es comportaven correctament sense fer cap intervenció i en acabar l'acte marxaven. Les relacions sempre foren de mutu respecte, malgrat ser conscients que ens controlaven i que cada setmana disposaven d'una llista dels assistents a les reunions del Casal, relació que sens dubte obtenien infiltrant algú entre els clients del bar on ens reuníem. Al llarg d'un parell d'anys, un nou tinent del cos va canviar d'estil i semblava que el Casal era la seva principal preocupació; ara bé, quan marxà tot va tornar a la normalitat.

Nota apareguda a *La Vanguardia* el 15 d'agost de 1972

Cloenda

El cultiu del fet cultural entès d'una manera ampla comporta la millora dels coneixements i la creació d'inquietuds, a la vegada que fomenta la preocupació cívica al servei dels ciutadans i del país.

Al llarg del segle XX, l'Ateneu Montgrí, primer, i més tard, el Casal han polaritzat l'activitat cultural de la vila, junt amb altres projectes més concrets i especialitzats. Ara que comença una nova centúria, cal confiar que els joves prenguin la iniciativa i assolixin un futur de qualitat.